Zaterdag 30 Juli 1938 No. 31

OVERZICHT VAN DE INLANDSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS

Kantoor voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden
samengesteld door het

(Verschijnt wekelijks)

KONINKLIJK INSTITUUT voor TAAL-LAND- & VOLKENKUNDE van NEDERLANDSCH-INDIË

DE VOLKSBEWEGING

Sinar Deli, Pemandangan, Sipatahoenan, Soeara P.S.I.I.

Resultaten van de volksbeweging.

„Biaperi" maakt in de *Sinar Deli* van 14 en 15 Juli de balans op van hetgeen de volksbeweging gedurende haar 30-jarig bestaan bereikt en tot stand gebracht heeft. Als resultaat noemt schr. in de eerste plaats de algemeene bewustwording, zoodat een ieder, ook de tani, thans beseft hoe anderen over het Indonesische volk oordeelen. Dit is een groote verdienste van de beweging. Vroeger hoorde men in de kampongs naast het geluid van de patjol en de schoffel de fluit van de herdersjongens, thans is er een verandering gekomen, men hoort het gefluit van de jongens niet meer, omdat zij nu naar school gaan. Vroeger leefde het volk als het kudde-vee, enkel om te slapen en te eten, thans eet men om te leven en om te dienen in de diepste beteekenis van het woord. Schr. wijst op de zeer belangrijke rol, die Boedi Oetomo in de beweging speelde en op het ontstaan van verschillende partijen, die ofschoon ze nog geen eenheid in den meest ruimen zin vormen, toch weer in zooverre verandering in den toestand van 30 jaren geleden gebracht hebben, dat Javanen, Soendaneezen, Sumatranen en andere groepen met elkaar in aanraking komen, elkaar leeren kennen en geleidelijkaan beseffen, tot één ras te behooren en één geboorteland te bezitten.

Schr. herinnert verder aan de voortdurende oneenigheden onder de Indonesiërs onderling op godsdienstig terrein, totdat de nationale beweging vrede bracht en de twistenden tot het inzicht bracht dat ze van één en hetzelfde ras zijn en het gemeenschappelijk geboorteland hebben te dienen. In de nationale beweging vereenigen

de lieden zich, die vroeger om godsdienstige redenen elkaar vijandig gezind waren. Hier worden geen godsdienstige kwesties aangeroerd en is men enkel nationalist. Dit is het tweede resultaat van de volksbeweging. Het derde resultaat is het ontstaan van tal van onderwijsinstellingen op eigen kunst en cultuur gebaseerd, zooals van Taman Siswa, van Pasoendan en andere organisaties. Men is er thans van overtuigd, dat vooruitgang voor het grootste deel door onderwijs moet worden verkregen. De tijd is gekomen, zegt schr., dat wij eigen initiatief waardeeren, en zooveel mogelijk moet dit een nationaal karakter dragen. Schr. bespreekt vervolgens de spheer in de beweging. Hij constateert, dat rond de beweging momenteel nog een wolk hangt van oneenigheden over kwesties van gering belang, waaraan een veel grootere beteekenis gehecht wordt, dan ze in feite hebben. Daardoor zijn botsingen onvermijdelijk en wordt het ontstaan van grootere groepsvorming belemmerd. Ondanks bovengeschetste resultaten constateert schr. b.v., dat de Penjadar haar H. A. Salim, de Taman Siswa haar Ki Hadjar Dewantoro, Pasoendan haar Oto Iskandar hebben. Elke vereeniging weigert een anderen dan haar leider als „Bapa" te erkennen. In de 30 jaren heeft de beweging derhalve nog niet bereikt wat schr. graag wenscht. Van een federatie is men nog ver af, laat staan van een fusie. De volksbeweging is dus alleen vooruitgegaan wat betreft haar arbeidsgebied (de verbreiding van het nationalisme onder het volk), doch van een vooruitgang in „inhoud" (eenheid) kan men nog niet spreken. Het geboekte succes, d.i. de nationale bewustwording, heeft naar schr. meent nog niet de beteekenis van een „winst", zoolang de gewenschte eenheid nog niet bereikt is.

De Gerindo.

De bij gelegenheid van haar eerste congres door de Gerindo te Batavia gehouden openbare vergadering werd blijkens de *Pemandangan* van 25 Juli door ongeveer 2500 belangstellenden, waarbij vooral de eenvoudige massa sterk vertegenwoordigd was, bijgewoond. Ook de bezoeksters waren voor het grootste deel onontwikkelde vrouwen.

Adnan Gani, die door het congres als voorzitter herkozen werd, bood het publiek zijn verontschuldiging aan, dat de vergadering een half uur later dan vastgesteld was, aanving: den vorigen avond had er nl. een besloten vergadering plaats gehad, die eerst om zes uur 's morgens geëindigd was, zoodat velen nog niet voldoende uitgerust waren. Hierop bracht de Gerindo-jeugd het Indonesia Raja ten gehoore, door de aanwezigen staande aangehoord en meegezongen. De secretaris van het hoofdbestuur deelde mede, dat het nieuwe hoofdbestuur als volgt is samengesteld:

Voorz. A. K. Gani, vice-voorz. Mr. Amir Sjarifoeddin, eerste secr. Tabrani Notosoedirdjo, tweede secr. tevens penningm. Soetan Besar, commissaris Mahjoedin. Tot commissaris voor Oost-Java, met Soerabaja als standplaats, is aangesteld Atmadji, voor het Zuidelijk deel van Midden-Java (Jogja) Koebarih Atmosoedewo, voor West-Preanger (Tjiandjoer) Moechtar, West-Java (Buitenzorg) Soetjipto, Noord-Sumatra (Medan) M. Djoni, Zuid-Sumatra (Palembang) Chatib Salim, Zuid-Borneo (Birajang) Hadji Boesri, Zuid-Celebes (Makassar) Anwar St. Diradja, Noord-Celebes (Menado) Pantouw. Voorts werd Asmara Hadi tot verantwoordelijk redacteur van het partij-orgaan *Plopor Gerindo* benoemd.

Andere door het congres genomen besluiten luiden : de Gerindo sluit zich voorloopig niet bij de BAPEPPI aan. De partij zal een „Gerindo-Jugend" organiseeren.

Het tweede congres zal te Palembang gehouden worden. 24 Mei, de oprichtingsdag van de Gerindo, wordt als een nationale dag beschouwd. De beginselen van de partij op politiek, sociaal en economisch gebied zijn nader onderzocht.

Na de voorlezing van deze besluiten bracht S. Tjipto zijn praeadvies over de Sarekat Tani uit. Spr. begon met te wijzen op de uitspraak van Kemal Ataturk, dat de landbouwers de basis van de samenleving vormen. De landbouw houdt nauw verband met de economie. Ook dit is geen verklaring van spr. zelf, doch van de Regeering, die gezegd heeft, dat de economische toestand door samenwerking verbeterd kan worden. Verder zette hij uiteen, hoe moeilijk de tani's die 51% van de bevolking uitmaken, het thans hebben, en hoe hun grondbezit steeds kleiner wordt, zoodat zij ten slotte boeren-arbeiders worden zonder eenig grondbezit. Aanvankelijk werd 75% van de bevolking door de tani's gevormd. Gemiddeld heeft een tani thans niet 70 bouws, zei spr., maar 7/10 bouw. Een vergelijking met de landbouwers in Japan, Nederland, België en andere landen toont spr., dat de tani's hier het armst zijn. Na de oorzaken van deze armoede te hebben uiteengezet, beval hij het volgende ter verbetering aan : Men geve den tani leiding op het gebied van landbouw en handel, richte landbouwscholen op, verbetere de irrigatie, spore jongelieden aan om naar de desa terug te keeren, richte rijstpellerijen op coöperatieve, collectieve en democratische basis op.

Ipih Asmara Hadi behandelde hierna het algemeen kiesrecht en het vertegenwoordigend stelsel. Hij lichtte toe, waarom de oprichtingsdag van de Gerindo als de nationale dag beschouwd wordt: voordien was het alsof het volk sliep. Deze dag is dus de dag der ontwaking en luidt een nieuwe Lente in ; spr. maakte een vergelijking met den 1 Mei-dag van de arbeiders in Europa en elders.

Hij zette verder uiteen waarom de Gerindo zich voorloopig van de Bapeppi afzijdig houdt: de Gerindo is momenteel nog bezig met de inwendige organisatie. Critiek werd geoefend op de samenstelling en het kiesstelsel van de vertegenwoordigende lichamen. De wenschen van het volk komen niet tot uiting.

De volgende spreker was Moh. Djoni, die onder applaus en het geroep: „Hidoep Medan!" het podium betrad. Hij begon met een poëtische beschrijving van de ligging van Sumatra en Java ten opzichte van elkaar, welke het publiek trof, dat hierop met gejuich en langdurig applaus reageerde. Spr. deelde mede, dat de Gerindo thans op verschillende plaatsen op Sumatra, waar de beweging tevoren nooit vasten voet gekregen had, afdeelingen heeft. Hij haalde het verwijt van mej. Chatidjah Jacoeb Siregar aan, gericht tot de jongelieden die bang schijnen te zijn om den strijd voort te zetten. Daar op Sumatra, zei spr., vormen de vrouwen de voorposten van de beweging. Vervolgens weidde hij uit over de belemmeringen, welke de beweging in den weg gelegd worden, als hoedanig hij het passenstelsel noemde. Toen hij een in de *Deli Courant* tusschen Mr. J. v. d. Brand en een bekend ingezetene terplaatse gevoerde polemiek aanroerde, onderbrak de politie spr. met het verzoek om op een ander onderwerp over te gaan. Spr. besprak vervolgens het optreden van de politie tegen de Gerindo op haar vergadering te Pematang Siantar en werd weer door de politie tot de orde geroepen. Den Inheemschen bladen, die minder juiste berichten over de beweging verspreiden, verzocht spr. om in den vervolge meer voorzichtigheid te betrachten.

Laatste spreker was Mr. Moh. Yamin, die den economischen toestand behandelde. Hij zette het verband tusschen politiek, economie en maatschappelijke vraagstukken uiteen en oefende critiek uit op wat hij de burgerlijke economie noemde, die volgens hem enkel het individueel welzijn nastreeft, doch zich niet om het volk bekommert. Dit is ook het geval met de beweging voor het in het leven roepen van een middenstand en voor de indianisatie. Derhalve moeten wij, zei spr., ons daarvan afwenden. De politie verzocht spreker, zich in deze uiteenzetting te matigen. Ook toen Mr. Yamin de open-deur-politiek besprak, interrumpeerde de politie en deelde zij mede, dat dit de laatste waarschuwing was en dat indien de spr. zich verder niet matigde, de bijeenkomst zou worden ontbonden. Zijn rede vervolgende, deelde spr. daarop met betrekking tot de samenwerking met de Regeering mede, dat de Gerindo een „loyal opposition" zal voeren, doch militant. Spr. merkte op, dat elk politiek vraagstuk uit het oogpunt van de klassenverhoudingen (niet te verwarren met klassenstrijd) bezien moet worden en dat de politieke beweging niet onder den druk van politieke, maar van economische omstandig-

heden ontstaan is. Ten besluite pleitte hij voor omzetting van particuliere bedrijven in staatsbedrijven, opdat de winsten niet naar buiten vloeien. De voorzitter van de vergadering verzocht daarna den vertegenwoordigers van de afdeelingen, om al het gesprokene aan de massa over te brengen. Hierop speelde de de Gerindo-jeugd de Gerindo-marsch en werd de vergadering gesloten.

Pasoendan en Parindra.

De *Sipatahoenan* van 23 Juli maakt melding van een onlangs door de afdeeling Bandoeng van Pasoendan gehouden vergadering, waar ondervolgend besluit genomen werd.

1. Verklarende, dat voor de komende gemeenteraadsverkiezing te Bandoeng een stembusaccoord tusschen Parindra en Pasoendan is gesloten, 2. kennis nemende van het bericht in de bladen, dat verschillende leden van de Parindra door een wilde groep voor den gemeenteraad gecandideerd zijn en dat zij de candidatuur buiten het stembusaccoord geaccepteerd hebben, 3. gehoord mededeelingen hierover op de vergadering van 19/20 Juli ;

overwegende, dat a. de vraag rijst, of het stembusaccoord wel 100% steun van de Parindra afdeeling Bandoeng zal krijgen, b. dat de plaatselijke afdeelingen van de Parindra en van Pasoendan beloofd hebben zich aan het stembusaccoord te zullen houden en alles te zullen doen ter bereiking van hetgeen het accoord beoogt ;

Is van oordeel, dat a. de Parindra de op de gecombineerde vergadering van beide partijen gegeven belofte niet nakomt en in dit verband geen blijk gegeven heeft, dat zij bereid is om de houding van haar leden, die zich niet aan het stembusaccoord houden, langs den weg van een publicatie via de pers in Bandoeng te desavoueeren, b. het bestuur van de afdeeling Bandoeng der Parindra niet over voldoende gezag beschikt om de leden tot behoorlijke naleving en uitvoering van het stembusaccoord te bewegen, d. dat het accoord integendeel op de tegenwerking van sommige leden van de Parindra zal stuiten ;

Heeft besloten het stembusaccoord met de Parindra afdeeling Bandoeng te verbreken.

De P.S.I.I.

Op den vooravond van het te Soerabaja te houden congres van de P.S.I.I. schrijft de voorzitter van de Ladjnah Tanfidzijah dhr. Abikoesno Tjokrosoejoso in de *Pemandangan* van 27 Juli op verzoek van de redactie van het blad een artikel, waarboven in het Nederlandsch de volgende stellingen geponeerd worden :

„De natie moet opgevoed worden in het idee van samenwerking, in tegenstelling met het tot heden gehuldigde

principe, dat de mensch alleen en uitsluitend het eigen belang heeft te dienen. Het heeft echter geen zin deze opvatting voor te staan, ze te prediken en hoog te schatten, als men niet tevens de hand aan de ploeg slaat en ze verwerkelijkt door een zoo doeltreffend mogelijk bindende regeling. De natie dient dan zich zelf te kennen, in sterken wil zich zelf te durven zijn en vol vertrouwen in Allah in eenheid zich tot nieuwe daden voor te bereiden".

In het Maleisch vervolgend, vestigt schr. de aandacht op het komende 24ste congres van de P.S.I.I. te Soerabaja, waarbij ook het 25-jarig bestaan van de partij zal worden herdacht. Hij spreekt zijn waardeering uit voor de belangstelling, welke de *Pemandangan* steeds voor de beweging in het algemeen toont. Het congres wordt gehouden in een tijd van spanning, zoowel wat de verhoudingen in dit land als die in het buitenland betreft. Met betrekking tot den binnenlandschen toestand merkt schr. op, dat het volk hier, en over 't algemeen in elk ander land, momenteel in zeer moeilijke levensomstandigheden verkeert. De duizenden werkloozen kunnen nog niet geholpen worden. Het bestaan wordt steeds moeilijker. Het volk wordt met den dag armer, de bronnen van bestaan zijn als het ware verstopt geraakt. Wie hiervan de bewijzen wenscht te hebben, noodigt schr. uit zich persoonlijk te vergewissen van de levensomstandigheden der tani's in het bijzonder in Cheribon, Tjilatjap, Goenoeng Kidoel, geheel Midden-Java en Oost-Java.

Men zal er een toestand aantreffen, die pijnlijk aandoet. De door de partijleiding van de afdeelingen ontvangen voorstellen zijn vol mededeelingen over de slechte omstandigheden, waarin het volk thans verkeert. Het blijkt duidelijk, dat de verstrekte hulp bij lange na niet voldoende is. Schr. acht het in dit verband noodig, er op te wijzen, dat ook de eenvoudige massa in Nederland zich nog niet voldoende geholpen acht. De aandacht wordt gevestigd op het door de S.D.A.P. en het N.V.V. verspreide manifest en op de „werkloosheid-interpellatie" in de Tweede Kamer. Daaruit haalt hij deze passage aan : „dat een groote blijvende werkloosheid niet slechts ellende beteekent voor de werkloozen en hun gezinnen, doch ook gevaren schept voor de volksvrijheden, zelfs voor het zelfstandig bestaan onzer geheele natie". Het manifest eindigt met een beroep op het Nederlandsche volk om te streven naar Vrijheid-Arbeid-Brood. Ofschoon de armoede van het volk hier in den regel naar een anderen maatstaf beoordeeld wordt dan die van de massa in Europa, zal niemand ontkennen, dat het volk hier arm is. Derhalve zou de P.S.I.I. geen volkspartij zijn, indien het bestaan en de broodwinning van het Indonesische volk niet de belangrijkste punten van bespreking in de agenda vormden.

T.a.v. de internationale situatie vestigt schr. de aandacht op de gebeurtenissen in China, Spanje, Palestina en op de wrijving tusschen Japan en Rusland. Met Allah's wil zal schr. op de openbare vergadering van het congres de wezenlijke oorzaken van die onrust uiteenzetten. Ook Ned.-Indië wenscht in den bewapeningswedstrijd niet achter te blijven. Wij als volk van een kolonie, zegt schr., hebben slechts toe te zien.

Wij hebben er echter bezwaar tegen, indien er daardoor een tekort in de begrooting komt en men dit dadelijk tracht te dekken door een verhooging van de loonbelasting der arbeiders, die een laag loon hebben en dit bovendien met werklooze familieleden moeten deelen. Het congres zal wat de interne aangelegenheden betreft het karakter van een consolidatie dragen, met vaststelling van het begin van uitvoering van het „hidjrah"-program. Eerst in de P.S.I.I.-gelederen en later, indien Allah het toestaat, in de geheele Indonesische Islam. samenleving, moet het bewustzijn groeien dat het volk moet worden opgevoed in de idee van eenheid en onderlinge samenwerking, in tegenstelling met de totdusver gangbare opvatting, dat de mensch alleen en uitsluitend voor het eigen belang te zorgen heeft.

Ook in het officieele partij-orgaan *Soeara P.S.I.I.* van Juli schrijft de heer Abikoesno Tjokrosoejoso over het komende congres.

Hij legt er den nadruk op, dat het nut van een congres is, dat men de in het afgeloopen jaar opgedane ervaring als basis kan nemen voor het komende jaar. Dit is een efficiente manier van werken. Daarom hoopt schr. dat de afgevaardigden der afdeelingen meer dan in vorige jaren aandacht zullen hebben voor het jaarverslag en de voorlezing daarvan niet als maar een formaliteit beschouwen. Bij de bespreking van dit verslag hoopt, ja eischt schr., dat de afgevaardigden oprecht en openhartig op alle handelingen der opperleiding zullen wijzen waarmede zij niet kunnen instemmen.

Naar schr. meent is het belangrijkste op dit congres de bespreking van het hidjrah-program, die op het Bandoengsche congres om verschillende redenen niet plaats kon hebben. Schr. hoopt dat men met Gods hulp dit program, waarvoor de groote lijnen aangegeven zijn, te Soerabaja zal kunnen samenstellen. Intusschen wil schr. de aandacht vestigen op de steeds wisselende politieke gesteldheid in de verschillende landen der wereld en op den overgang van het gezag van de eene op de andere groep. Elk land schijnt zijn beurt te krijgen om een eerste rol te spelen in de wereldgeschiedenis. Dit is naar schr. meent in volkomen overeenstemming met wat de Koran zegt, nl. dat God den toestand niet veranderen zal van hen die hiervoor niet zelf moeite doen. Het is den mensch niet gegeven om het tijdstip te bepalen van zijn voorUitgang en van den duur van zijn macht, doch de geschiedenis

leert, dat vooruitgang voorzeker bereikt wordt door degenen die vol heilig vuur iets ondernemen. Schr. neemt hierbij als voorbeeld Hitler, die den Duitschers de overtuiging bracht dat zij als afstammelingen van het Arische volk de uitverkorenen zijn en dus de meest eervolle plaats in de wereld moeten innemen, en Japan, waarvan Araki zei, dat de Japansche natie van de goden afstamt en daarom over de geheele wereld behoort te regeeren.

Terugkeerende tot den Islam verklaart schr. dat, zoolang de Islamieten van het heilig vuur bezield zijn om den Islam met neerhaling van alle belemmeringen te verbreiden, de Islamieten vooruit zullen gaan op alle gebied. Maar als dat heilige vuur reeds bij het eerste bereikte succes gedoofd is, wordt hun vooruitgang een „halt" toegeroepen en zal deze langzamerhand geheel verdwijnen. Nu treedt slechts laagheid, slapheid en achteruitgang aan den dag.

Volgens het van de P.S.I.I.-leiding ontvangen program zal dit congres van 30 Juli t/m 7 Aug. te Soerabaja gehouden worden. Het zal het 24ste congres der partij zijn en op het program staan : een receptie op Zaterdagavond 30 Juli, in het gebouw van Al-Irsjad, verder 9 besloten vergaderingen, 3 openbare zittingen, een excursie op 5 Aug., een groote openbare vergadering op 7 Aug. en een feestelijke viering van het 25-jarig bestaan op 4 Aug.

Op de agenda der receptie staan : opening door het hoofdcomité ; Islam-voordracht van Abdulkadir Bahalwan ; openingsrede van den president van den partijraad W. Wondoamiseno, rede van den president van de Loedjnah Tanfidzijah (Uitvoerende Raad) Abikoesno Tjokrosoejoso, gelegenheid tot spreken voor de vertegenwoordigers van vereenigingen, zoowel voor beschouwingen over de P.S.I.I.-actie, voor raadgevingen en heilwenschen, als voor afkeuring en critiek. Hierop zal de leiding antwoorden.

Op de openbare zittingen zullen lezingen gehouden worden, door Ab. Tjokrosoejoso over den internationalen toestand en de internationale gebeurtenissen van dezen tijd, door S.M. Kartosoewirjo over het hidjrah-program der P.S.I.I., in het bijzonder over de politieke strekking daarvan ; hierbij bestaat gelegenheid tot het stellen van vragen en tot debat (2 Aug.) ; door Abdulkadir Bahalwan over den toestand en de gebeurtenissen in de internationale Islamwereld en de beteekenis van het nationalisme in den Islam, door W. Wondoamiseno over de houding der P.S.I.I. tegenover de Islamietische beweging hiertelande ; door A.I. Kartawinata over de houding der P.S.I.I. tegenover de politieke beweging hiertelande ; gelegenheid tot vragen en debat (3 Aug.); op de derde openbare zitting zullen verschillende P.S.I.I.-afgevaardigden uit West-, Midden- en Oost-Java, Sumatra, Celebes, Borneo en elders uiteenzettingen geven over den toestand en de

bezwaren van het volk in het algemeen ; Sjahboedin Latief zal het doel en de grondslagen van de Islamietische bank, „Daroel Çacrif", uiteenzetten. Ook dan zal er gelegenheid zijn tot het stellen van vragen en tot debat.

Bij de viering van het 25-jarig bestaan der partij, Donderdagavond 4 Aug. eveneens in het Irsjad-gebouw te houden, zullen de heeren Wondoamiseno en Kartosoewirjo een schets geven van de geschiedenis der P.S.I.I. vanaf de geboorte der Sjarikat Islam in 1913 tot heden. Aan de aanwezigen zal gelegenheid gegeven worden tot het uiten hunner gevoelens. De avond wordt besloten met wat er verder voor een feestelijke viering noodig is.

DE GODSDIENSTIGE BEWEGING

Darmokondo, Pewarta Deli, Pedoman Masjarakat.

Pesantren Loehoer.

Blijkens een verslag in de *Darmokondo* van 25 Juli heeft Dr. Satiman, voorzitter van het comité tot oprichting van een „Pesantren Loehoer" te Solo, in het belang van deze plannen verschillende autoriteiten te Batavia bezocht en naar hun meening gevraagd. Dr. Pijper van Inlandsche Zaken verklaarde, dat de Regeering een jaar geleden reeds plannen had een Islam. hoogeschool in het leven te roepen, welke plannen echter in verband met financieele omstandigheden en met de vraag, of zich daarvoor voldoende leerlingen zouden kunnen aanmelden, geen voortgang hebben gevonden. Op grond daarvan kon hij (Dr. Pijper) zich met dit eigen initiatief vereenigen, terwijl hij zeide overtuigd te zijn, dat de Regeering daarmede zal instemmen en op Haar steun gerekend zal kunnen worden, ofschoon men thans niet al te veel op die hulp moet rekenen. Volgens Dr. Pijper bestaat de mogelijkheid dat de functie van penghoeloe voor de abituriënten dier school te bereiken zal zijn. Van de Nahdlatoel Oelama heeft de Regeering reeds twee maal het verzoek gekregen om aan de penghoeloe's bepaalde eischen te stellen, doch Zij kon daaraan niet tegemoet komen, omdat het moeilijk zou zijn de candidaten te examineeren. Later kan de bepaling in het leven worden geroepen, dat de penghoeloe's abituriënten van de hoogeschool moeten zijn, terwijl zij ook op de middelbare scholen godsdienstonderwijs kunnen geven. Verder kon Dr. Pijper zich met den zetel van de school, nl. Solo, vereenigen. Ook de Secretaris van het Departement van Onderwijs — de Directeur kon wegens drukke bezigheden Dr. Satiman niet ontvangen — verklaarde er mede accoord te gaan en steun te zullen verleenen. Ook met Prof. Dr. R.A.A. Hoesein Djajadiningrat heeft Dr. Satiman een onderhoud gehad. De Edeleer ging er eveneens accoord mede en gaf tevens den raad, de voertaal het Indonesisch te laten zijn. Oorspronkelijk was hij tegen de oprichting van een Islam. middelbare school, omdat het geen gewoonte is aan een hoogeschool een onderbouw te verbinden, doch toen Dr. Satiman verklaarde, dat de middelbare school moet dienen om te bereiken, dat de hoogeschool geen gebrek aan studenten zal hebben, kon de Edeleer er mede instemmen.

Beleediging van den Profeet.

De polemieken over de verhouding van Moehammad tot zijn vrouwen, naar aanleiding van de mededeelingen daaromtrent in

het boek „Pelita" van Dr. H. A. Karim Amrullah (zie laatstelijk Overz. No. 18, pag. 288) duren nog steeds voort. In de *Pewarta Deli* van 18 Juli is een lange uiteenzetting van den auteur zelf verschenen, met de verzekering dat hij niet slechts klakkeloos vertaald, doch ook eerst de bronnen goed onderzocht heeft.

Ook in de *Pedoman Masjarakat* (13 Juli) plaatst hij een verweer, waarin hij verklaart dat zijn boek „Pelita" een verkorte vertaling is van het boek „Anwaroel Moehammadijah" van Sjech Joesoef bin Ismail An-Nabhani, omdat volgens zijn onderzoek het verhaal over de echtscheidingen van den Profeet geloofwaardig was. Schr. geeft dan een volledige vertaling van het bewuste gedeelte uit bovengenoemd boek, waarin sprake is van 12 door den Profeet gehuwde en verstooten vrouwen, dat voorkomt op blz. 100 en 101 van het in zijn bezit zijnde exemplaar van de Anwaroel Moehammadijah. Als anderen beweren dat hij liegt of dat dit boek niet goed is, dan komt dit wellicht doordat zij een anderen druk bezitten. Schr. plaatst ter vergelijking ook nog de door hem in „Pelita" gegeven kortere weergave, waarin slechts 7 vrouwen genoemd worden. Hij grondt zijn geloof in de juistheid van het verhaal op het feit dat dezelfde geschiedenis al vele malen door andere oelama's verteld is zonder dat iemand er zich tegen verzet heeft.

DIVERSEN

Pedoman Masjarakat, Perasaan Kita.

Het Maleisch in den Volksraad.

Het Delische sociale weekblad *Pedoman Masjarakat* laat mede een juichtoon hooren over het besluit der nationale fractie om in den Volksraad van het Maleisch gebruik te maken (13 Juli). Het brengt in dit verband naar voren dat totdusver het Volksraadslid Datoek Kajo de eenige was, die zijn standpunt, om zijn redevoeringen in het Maleisch te houden, trouw gebleven is.

Het blad herinnert er vervolgens aan, hoe Dt. Kajo nog demang van Padang Pandjang onder Ass.-Resident Winkelman, den tegenwoordigen Gouverneur van de Groote Oost, was, toen hij door den onderafdeelingsraad van Padang Pandjang voor den Volksraad gecandideerd werd. Het communisme had zich juist in dien tijd ter Sum. Westkust verbreid. In den Volksraad gekomen, barstte Dt. Kajo los, liet hij — zegt het blad — een bom ontploffen, die de muren van het Volksraadgebouw dreunen deed en heel de Minangkabau in beroering bracht. Hij zeide dat zijn lot als Inlandsch ambtenaar op Sum. Westkust was als dat van de „koeë bika", van onder (aan den kant van het volk) en van boven (aan den kant van de regeering) aan het vuur blootgesteld (*). Zijn vloeiend Indonesisch, vermengd met rake Minangkabausche pepatahs, waren volgens het blad de oorzaak, dat hij „kanai bangih" (m.a.w. in ongenade kwam) en naar het kleine plaatsje Aer Bangis overgeplaatst werd. Dat dit hem niet intimideerde, bewees zijn latere toetreding tot de nationale fractie; het was in den geest van de meermalen door hem in den Volksraad gebezigde pepatah: Setapoek seemas djoega, setampar seemas djoega" (m.a.w. hoe ook behandeld, hij bleef dezelfde). Men bleef hem een „krasse" ambtenaar vinden. Deze hardheid sproot voort uit zijn overtuiging dat hij recht handelde. En in de harten van het volk, vooral in de Minangkabau, werd Dt. Kajo niet meer beschouwd als de „Indjik Damang" doch als de verdediger van de volksbelangen. Zij die grieven hadden, zeiden het den „Indjik" (eerenaam voor de volksoudsten, demangs en oelama's), en deze nam er nota van, onderzocht en overwoog de zaak en behandelde haar dan in den Volksraad, in het Indonesisch met Minangkabausche pepatahs. Na afloop van de vier jaren werd door den Onderafdeelingsraad van

---

(*) de „bika" is een meelkoek, die in een pan gebakken wordt waarvan het deksel een soort vuurtest is.

Padang niet hij, doch de toenmalige demang van Padang Pandjang Joebhaar Dt. Perpatih gekozen, zoodat het gezegde ontstond: „Padang Pandjang djangdjang Pedjambon" (Padang Pandjang is de trap van Pedjambon), maar de keuze viel blijkbaar niet in den smaak van het volk, omdat deze, ofschoon hij lid werd van de Nationale Fractie, in den Volksraad meer zweeg dan sprak en slechts lette op de meerderheid van stemmen. Vier jaren lang werd de naam Datoek Kajo niet meer gehoord, maar met de laatste verkiezingen kreeg men dien weer te hooren, toen hij niet door den Onderafdeelingsraad van Padang Pandjang, doch door het volk gekozen werd, toen hij reeds als gepensionneerd Demang te Buitenzorg woonde, beu van het gekuip in deze wereld. Het volk riep hem naar Pedjambon terug, om daar voor de rechten van het volk op te komen en de machtspreuk van Dr. Rivai te herhalen, het Indonesisch binnen de muren van het gebouw in het Hertogspark te doen weerklinken, zonder er moede van te worden en zonder schroom, vasthoudend aan zijn overtuiging. Hij is nu het oudste lid der Nationale Fractie; zijn haren zijn grijs geworden. Maar zooals het spreekwoord zegt: hoe ouder de klapper, hoe meer olie!

Schr. constateert dat thans het standpunt van Dt. Kajo, om de Indonesische taal te bezigen, het gewonnen heeft. In den Volksraad zullen de Algemeene beschouwingen hierin gehouden worden, terwijl op het Indonesisch taalcongres op de intellectueelen een beroep gedaan is om deze taal tot hun dagelijksche omgangstaal te maken. Het zal voor den Volksraad in den beginne eenige moeilijkheid opleveren, voor de verslaggevers of voor de vertegenwoordigers der Regeering, doch dit zal naar schr. meent, niet van langen duur zijn.

De Timoreezen en de Volksraad.

In de *Perasaan Kita* van 24 Juli is een verslag van „Antara" opgenomen van de door het Comité Kesedaran Rakjat Timoer 17 Juli t.v. in het gebouw van de Sun Lie Bioscoop te Koepang gehouden openbare vergadering, bijgewoond door ruim 300 belangstellenden, waaronder Arabieren, Chineezen en Europeanen. De voorzitter der vergadering, dhr. A.Z. Palindih, zette doel en streven van het comité uiteen, welke hij meende te kunnen samenvatten in den wensch een eigen specialen vertegenwoordiger in den Volksraad te hebben. Omdat het college de belangen van het gansche Indonesische volk te behartigen heeft, zal het zich beter van zijn taak kunnen kwijten, indien bijv. voor de Timoreezen een eigen vertegenwoordiger aangewezen wordt. De Timorees kan het best de psyche van zijn eigen volk doorgronden. In verband daarmede herinnerde spreker aan de audiëntie van het hoofdbestuur van het Timorsch Verbond bij Zijne Excellentie

G.G. de Jonge tijdens diens bezoek aan Makasser, bij welke gelegenheid de Landvoogd beloofde het verzoek in overweging te zullen nemen. Om het doel te kunnen bereiken achtte hij het noodzakelijk, dat de Timoreezen, Zelfbestuurders, B.B. ambtenaren, particulieren, handelaren e.a. zich vereenigen. Het comité vertegenwoordigt geen partij, doch den wensch van ruim een millioen Timoreezen. De volgende spreker, dhr. Doko, gaf een verduidelijking van de beteekenis, de rechten en de plichten van den Volksraad, terwijl dhr. Djami de vertegenwoordiging in het college behandelde, daarbij op de onbevredigende resultaten met het Volksraadslid Soekawati, die ook het Oosten vertegenwoordigt, wijzend. Van de gelegenheid tot spreken werd door enkelen uit het publiek gebruik gemaakt, o.m. ook vrouwen, die allen verklaarden het streven van het comité te zullen steunen. Een en ander werd in een motie opgenomen, die aan de Hooge Regeering en aan de pers aangeboden zal worden.

Het comité bestaat uit de heeren, A.Z. Palindih (voorz.), A. Koroh (vice-voorz.), Djami (secr. I), e.a.

Het volk en het landschap Koetei.

De *Perasaan Kita* van 21 Juli bevat een door „Antara" verspreide motie, aangenomen door en op een openbare vergadering van het Comité Pertanahan Pengambilan Samarinda, gevormd uit de vereenigingen Parindra, Gerindo, Moehammadijah, Nahdlatoel Oelama, Moesjawaratoel Thalibin, Persatoean Arab Indonesia, Persatoean Boeroeh Pabean Indonesia, Sarekat Islam, Persatoean Pemoeda Indonesia, Jong Moehammadaan, Djamytoet Thalibin, Persatoean Mesdjid Straat, Persatoean Karang Moemoes, Setia Boediman, Fabriek Club Samarinda, en Persatoean Pegawai Drukkerij. In de motie is bezwaar gemaakt tegen het voorstel tot teruggave van een vierkanten paal Samarinda-grond aan het landschap Koetei, omdat daaruit slechts nadeelen voor het volk zullen voortspruiten. De bezwaren werden o.m. gegrond op het feit, dat de opgezetenen van dien grond een andere rechtspositie zullen krijgen, omdat zij dan geen Gouvernements- doch Landschapsonderdanen zullen worden en daardoor onderworpen worden aan een rechtspraak, aan het hoofd waarvan geen jurist, doch een Bestuursambtenaar, een Controleur, staat. Verder valt te verwachten, dat gezien de practijk in het gebied van het landschap, het vereenigingsleven, hetzij op politiek hetzij op ander terrein, belemmering zal ondervinden. Voorts, dat het godsdienstonderwijs aan een bepaalde restrictie zal worden onderworpen. De motie, welke aan den Gouverneur-Generaal, den Volksraad via de Nationale Fractie,

den Gouverneur van Borneo en het Hoofd van Pl. Bestuur van Samarinda, aangeboden is, spreekt de hoop uit, dat mocht onverhoopt tot de teruggave besloten worden, in ieder geval toegestaan zal worden, dat de bevolking haar oorspronkelijke rechtspositie behoudt.

Batavia, 30 Juli 1938.